

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ

Αναφορικά με το επαναστατικό σχέδιο

Φιλολογική προϋπόθεση

Ένας κόσμος ολοένα περισσότερο “μη ανατρέψιμος”. Μέσα στο κείμενο της “Εγκυκλοπαίδειας των Τοξικοτήτων” (Encyclopedie des Nuisances) αυτός ο όρος είναι “indetournable”. Όπως είναι γνωστό, ο όρος “détournement” είναι μια έννοια-κλειδί των Σιτουασιονιστών που υποδηλώνει είτε μια καλλιτεχνική-λογοτεχνική-θεωρητική διαδικασία-η οποία συνίσταται στη συναρμολόγηση ήδη υπαρχόντων υλικών επαναπροσδιορίζοντας την χρήση και το νόημά τους, είτε διαφορετικά μια πιο γενικότερη “ανατροπή προοπτικής”. Αν κάθε επαναστατικό κίνημα έπρεπε να ανακαλύψει καινούργιες λέξεις έτσι ώστε να υποδηλώσει πράγματα τα οποία ακόμη δεν υπήρχαν, μια συγκεκριμένη ποιητική εκρηκτική έπαρση αναπτύσσεται με αυτό το τρόπο, ευρισκόμενη-de facto σε ένα διαρκή πόλεμο ενάντια στο χρόνο- έπειτα, όταν παγιώνεται, γίνεται η ίδια ένα εμπόδιο που απαγορεύει τον δημιουργικό στοχασμό της πραγματικότητας και μεταβάλλεται έτσι σε έναν αυτοαναφορικό γλωσσικό κώδικα. Νομίζουμε ότι η απόδοση του συγκεκριμένου όρου “indetournable” σαν “μη ανατρέψιμος” από πλευράς μας, είναι πιο άμεσος και δεν παραπέμπει σε μια συγκεκριμένη αργκό επαϊόντων επαναστατικών κειμένων, αλλά δεν εμπεριέχει ακριβώς όλες τις εκφάνσεις που διαθέτει στη γαλλική γλώσσα. Στα γαλλικά η λέξη “détourner” εμπεριέχει διάφορες αποχρώσεις, για παράδειγμα “εκτροπή του ρου” (ενός ποταμού, από υποψίες), “υπεξαίρεση” (χρημάτων), “πειρατεία” (ενός αεροπλάνου). Πέρα λοιπόν από τις λεξικογραφικές λεπτομέρειες, αυτές οι διαφορετικές έννοιες εκφράζουν περισσότερο ή λιγότερο καλά τον τρόπο με τον οποίο για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τα επαναστατικά κινήματα σκέφτηκαν και σχεδίασαν τη σχέση τους με τα μέσα παραγωγής (απαλλοτριώνοντάς τα από τα αφεντικά και το κράτος, εκτρέποντας την παγκόσμια σημασία τους από τις καπιταλιστικές παραγωγικές σχέσεις, αντιστρέφοντας κοινωνικά τη χρήση). Ένας κόσμος “μη ανατρέψιμος” (indetournable), σημαίνει κατά συνέπεια ένα κόσμο μη απαλλοτριώσιμο, μη εκτρέψιμο, μη αναστρέψιμο. Όπως πιστεύουμε ότι όλοι αντιλαμβανόμαστε εύκολα, αυτό δεν αποτελεί ένα πρόβλημα, αλλά το πρόβλημα.

Η *détournement* της κοινωνίας της κυριαρχίας τοποθετείται, μέσα στα παρελθόντα κείμενα της ΕπΤ, σύμφωνα με τα μαρξιστικά-σιτουασιονιστικά σχήματα, δηλαδή ακολουθώντας την διαλεκτική λογική της υπέρβασης. Οι ίδιοι οι “εγκυκλοπαιδιστές” από την πλευρά τους εντόπισαν, μέσα στα επόμενα χρόνια (της δεκαετίας του 90), αυτή την αντίφαση (μεταξύ αντι-βιομηχανικής κριτικής και μαρξιστικής θεώρησης των παραγωγικών δυνάμεων ως σύμμαχου του προλεταριάτου). Μονάχα που εμβασύνοντας στη γνώση της αντι-βιομηχανικής κριτικής (Mumford, Ellul, Charbonneau, Anders...), εγκατέλειψαν από τη μια την ίδια την ταξική έννοια και από την άλλη αυτή της επανάστασης, προτείνοντας μια προοπτική *απόσχισης* αγκιστρωμένης πάνω στην έννοια της Φύσης- στο βαθμό που αποτελεί ένα όριο που πρέπει να αντιπαρατεθεί ενάντια στην τεχνολογική-εμπορευματική απληστία και στο βαθμό επίσης που είναι μια *ηθικο-κοινωνική* βάση για μια δραστηριότητα αναγέννησης της ίδιας της κριτικής σκέψης καθώς και των ίδιων των κοινοτιστικών σχέσεων. Εξαναγκασμένοι από τα ίδια τα πράγματα να διαπιστώσουν πως το ένστικτο της αυτοσυντήρησης-που τη δεκαετία του ογδόντα υπήρχε η εκτίμηση ότι μπορούσε να κινητοποιηθεί προς όφελος της επαναστατικής υπόθεσης παρέα με την επιθυμία του αγνώστου-ενεργοποιείται καθημερινά από πλευράς του συστήματος για να δημιουργήσει ένα κλειστό ορίζοντα, ο οποίος έπειτα αποτελεί το ίδιο το έδαφος πάνω στο οποίο βρίσκουν εφαρμογή όλες οι τεχνολογικές εισβολές.

Αυτές οι τελευταίες διορθώσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη όχι μονάχα για λόγους ιστορικής ακρίβειας, αλλά επίσης για να αποφύγουμε να ρίξουμε πόρτες που είναι ήδη ανοικτές. Η παραβολή των “εγκυκλοπαιδιστών” παραμένει ωστόσο διδακτική ακόμη και εκεί που διορθώνει το ίδιο της

τον εαυτό. Για όποιον είχε εναποθέσει τις ελπίδες του σε ένα συγκεκριμένο “ιστορικό υποκείμενο” (φορέα της συνείδησης, των παγκοσμίων συμφερόντων κ.λ.π.), η εξαφάνιση αυτού του τελευταίου ναρκοθετεί τις ίδιες τις δυνατότητες μιας επανάστασης. Όποιος δεν πίστεψε ποτέ σε ένα παρόμοιο σχήμα (που κατά τα άλλα κληρονομήθηκε από μια αστική ιστορική αντίληψη), αντίθετα, μπορεί να σκεφτεί με ένα διαφορετικό τρόπο την επαναστατική ρήξη -δηλαδή το εφικτό μέσα στην ιστορία.

Για ποιο λόγο λοιπόν, αφού περιέχουν, παρόμοιου είδους αποπήματα, να ασχοληθούμε σήμερα με κείμενα που δημοσιεύτηκαν πριν τριάντα χρόνια; Διότι μας ενδιαφέρουν μέχρι ένα σημείο τα όρια, τα λάθη και οι αντιφάσεις αυτής ή της άλλης ανατρεπτικής ομάδας. Αυτό που μας χρησιμεύει είναι ένα διαφορετικό πράγμα- δηλαδή μια ακριβής διατύπωση των θεωρητικών και πρακτικών δεσμών που πρέπει να κόψουμε σήμερα. Να επιστρέψουμε κυρίως σε διάφορα ιστορικά περάσματα μας φαίνεται θεμελιώδες για να αντιληφθούμε επακριβώς μέσα σε ποιες συνθήκες παρεμβαίνουμε σήμερα και προς τα που θέλουμε να πάμε. Κάποιος θα την αποκαλούσε *φιλολογική προσέγγιση* στους αγώνες, στις κατακτήσεις και στις ήττες, στις απόπειρες χειραφέτησης που πραγματοποιήθηκαν. Αντί να ανανεώσουμε τους δεσμούς της *πίστης* (ακόμη και της “αντι-βιομηχανικής”), μας φαίνεται ότι έχει μεγαλύτερο νόημα σήμερα να σκάψουμε στη κατεύθυνση της υποκειμενικής και υλικής διάστασης του κοινωνικού πολέμου- για να διαχωρίσουμε τα πρόβατα από τα ερίφια. Χρησιμοποιώντας μια ωραία μεταφορά που ανήκε στους ίδιους τους “εγκυκλοπαιδιστές” κατά τα μέσα της δεκαετίας του ενενήντα: για να βγάλουμε το χέρι από το μέλι, πρέπει να παρατήσουμε αυτό το οποίο ήμασταν πεισμένοι ότι κατείχαμε.

Χωρίς παρακαμπτήριες

Να παρατηρήσουμε την πραγματικότητα χωρίς ιδεολογικές παρακαμπτήριες σήμερα προκαλεί ίλιγγο. Είναι σαν να θέλουμε να ριζούμε κάτω ένα δέντρο γνωρίζοντας ότι καθόμαστε πάνω στα κλαδιά του. Όχι μονάχα οι παραγωγικές δυνάμεις, αλλά πιο γενικότερα οι ίδιες οι υλικές συνθήκες της ύπαρξης, “έχουν τώρα επιστρατευτεί από τις ιδιοκτήτριες τάξεις και από τα κράτη τους για να καταστήσουν μη ανατρέψιμη την απαλλοτρίωση της ζωής μας από πλευρά τους και για να λεηλατήσουν το κόσμο μέχρι το σημείο να τον κάνουν ένα πράγμα που κανένας πλέον δεν θα μπορεί να σκεφτεί να αμφισβητήσει”.

Από αυτή την άποψη, μπορεί να ειπωθεί ότι η βαθειά αναδιάρθρωση που συνέβη, ανάλογα με τη χώρα, μεταξύ των δεκαετιών του εβδομήντα, του ογδόντα αλλά και του ενενήντα, δεν είχε μονάχα το στόχο να αποσυναρμολογήσει τη “δυσκαμψία” της εργατικής τάξης, να καταστήσει περισσότερο εύκαμπτη και ευέλικτη την παραγωγή και να ρίξει κάθετα το κόστος αποθήκευσης των πρώτων υλών ή των έτοιμων προϊόντων διαμέσου της παγκόσμιας αλυσίδας των Logistics και του just in time, αλλά επίσης και πρωτίστως στόχευε να επιτεθεί μετωπικά ενάντια στην ίδια τη δυνατότητα μιας επαναστατικής αλλαγής της κοινωνίας. Να καταστήσει, δηλαδή, πάντοτε περισσότερο μη ανατρέψιμη την κοινωνία της κυριαρχίας. Η αντίφαση είναι γνωστή. Ακόμη και η βίαιη άρνηση της μισθωτής εργασίας-αυτή που πολλές φορές προσδιορίστηκε ως το “σύγχρονο” περιεχόμενο της εξέγερσης που ξέσπασε τη δεκαετία του εξήντα-μπορούσε να επιτεθεί και να υποχωρήσει με αφετηρία συγκεκριμένα σχήματα της συλλογικής ζωής που με τη σειρά τους δεν ήταν αποσυνδεδεμένα από ένα συγκεκριμένο παραγωγικό μοντέλο.

Όπως άλλωστε παραδέχτηκαν έπειτα από μερικά χρόνια ορισμένοι Κομμουνιστές, θεωρητικοί του παράνομου προλεταριάτου και της αναπόφευκτη “εγκληματικής” έναρξης της επαναστατικής εφόδου, - με το σύνθημα “Ενάντια στο κεφάλαιο εγκληματική ζωή”- εκείνες οι άγριες πρακτικές άρχισαν να υποχωρούν παράλληλα με τη διάλυση συγκεκριμένων αστικών γειτονιών καθώς και μιας συγκεκριμένης “ταξικής κοινότητας”, της ίδιας ακριβώς που μέσα της εμπεριείχε τον ρεφορμισμό, το αίτημα της θεσμικής εκπροσώπησης και τέλος όχι λίγα κατάλοιπα σταλινισμού. Να σκεφτεί κάποιος ότι η συνδικαλιστική και η πολιτική “ενσωμάτωση” είναι μόνο ένα είδος εξωτερικού παράγοντα, εχθρού του προλεταριακού αυθορμητισμού, υπήρξε μια από τις ψευδαισθήσεις ενάντια στις οποίες συγκρούστηκε ένα τμήμα του επαναστατικού κινήματος της εποχής εκείνης. Έχοντας εκλείψει πλέον-κυρίως χάρη στην κατασταλτική παρέμβαση του κράτους,

χωρίς την οποία τα αφεντικά δεν θα μπορούσαν ποτέ να ξεκινήσουν την “τηλεματική επανάσταση”-οι τόποι, η νοοτροπία, οι οργανωτικές ικανότητες που είχαν δημιουργηθεί στο εσωτερικό της αντίστασης σε εκείνο τον καπιταλιστικό κύκλο, η επαναστατική επίθεση βρέθηκε αποπροσανατολισμένη, εκτός εδάφους, όπως ακριβώς και οι φράουλες μέσα στα θερμοκήπια. Το ίδιο το γεγονός ότι ο παραγωγικός μηχανισμός ήταν όσο αφορούσε ένα μεγάλο μέρος του πλέον “μη αντιστρέψιμος”, ήταν ένα συμπέρασμα που λίγα φωτεινά μυαλά είχαν κατανοήσει με αφετηρία τη δεκαετία του Τριάντα, που όμως δεν ανησυχούσε και πολύ τους θεωρητικούς της εργατικής αυτονομίας και που επιπλέον απέφευγε να ασχοληθεί με αυτό ζήτημα ακόμη και η ίδια η ριζοσπαστική κριτική.

Φτάνει να σκεφτούμε την εμμονή επάνω στη θεματική των εργατικών συμβουλίων και τη μαρξική αντιπαράθεση μεταξύ αξίας χρήσης και αξίας ανταλλαγής αναφορικά με τα εμπορεύματα, τις υπηρεσίες, τις τεχνικές, τις παραγόμενες μηχανές από πλευράς του καπιταλισμού. Η ίδια η αναφορά στα συμβούλια, όπως και αυτή σε ένα προφασιζόμενο τρόπο χρήσης τους που θα μπορούσε να αντιπαρατεθεί βίαια ενάντια στην αόριστη εμπορευματική αφθονία, υπονοούσαν ότι υπήρχε μια παγκόσμια ανθρώπινη σημασία που ήταν δυνατό να αποσπαστεί από το καπιταλιστικό της περίβλημα. Ο ύμνος στην αυτοματοποίηση από πλευράς των πρώτων σιτουασιονιστών αποτελεί κατά κάποιο τρόπο το πιο χτυπητό παράδειγμα. Αυτοματισμός ξεχωριστά, η παγίδα ήταν ακριβώς η ιδέα ότι θα έπρεπε να αποσπαστεί από την ταξική κυριαρχία το πεδίο της τεχνολογικής ανάπτυξης. “Όλοι αυτοί που κατά το παρελθόν ήθελαν να επαναστατικοποιήσουν τη κοινωνία είχαν τη δυνατότητα να θεωρήσουν δεδομένο το γεγονός ότι η εργατική αυτονομία, η επιχειρημένη με αποφασιστικότητα αυτοοργάνωση στους τόπους εργασίας, εμπειρείχε εξαρχής τον μακροπρόθεσμο στόχο (την απαλλοτρίωση του παραγωγικού μηχανισμού), υλοποιούσε αυτή τη δυνατότητα. Κατά συνέπεια και κάθε αγώνας, ακόμη και αυστηρά διεκδικητικός στους προβαλλόμενους στόχους του, επέτρεπε την απόκτηση και τη συσσώρευση μιας επαναστατικής εμπειρίας, ήταν ακριβώς μια στιγμή της ανάδειξης του προλεταριάτου σε ιστορικό υποκείμενο”.

Δεν ήταν φυσικά καθόλου απλό-και ακόμη λιγότερο εξακολουθεί να είναι σήμερα-να σκεφτείς και να υλοποιήσεις μορφές αυτοοργάνωσης, γνωρίζοντας ότι ελάχιστα πράγματα από αυτά πάνω στα οποία οργανώνεσαι σε υλική βάση θα μπορούσαν να μεταβιβαστούν στην “αυριανή κοινωνία”. Το σχέδιο μιας κοινωνίας των Συμβουλίων- η ίδια η “γενικευμένη αυτοδιαχείριση” του *Vaneigem* ήταν κατά βάθος μια ποσοτική και ποιοτική επέκταση-και κάτω από συγκεκριμένες απόψεις το τελευταίο επαναστατικό σχέδιο που γεννήθηκε στη Δύση. Αν φυσικά ως επαναστατικό σχέδιο, εννοούμε αυτό το πράγμα που προκύπτει επεξεργασμένα από την συνάντηση μεταξύ της θεωρίας και της πρακτικής μιας ανατρεπτικής μειοψηφίας και εκείνου του συνόλου των προσδοκιών, των αξιών, των νοοτροπιών, της δημιουργίας και των εμπειριών ενός τμήματος της κοινωνίας.

Τα Συμβούλια, για παράδειγμα, ήταν ιστορικά πρώτα μια προλεταριακή αυτοδημιουργία και μετά μια επαναστατική θεωρία. Το ίδιο πράγμα μπορεί να ειπωθεί και για τις αγροτικές συλλογικότητες στο Μεξικό, στην Ουκρανία, στην Ισπανία. Σε γενικές γραμμές, η επαναστατική προοπτική γίνεται μια υλική δύναμη όταν φωτίζει αυτό το οποίο ήδη κάνει ένα τμήμα των εκμεταλλεζόμενων καθώς και αυτό το οποίο θα μπορούσε να κάνει. Πράγματι, “οι άνθρωποι δεν τίθενται ποτέ διαρκώς σε κίνηση για να γκρεμίσουν μια δεδομένη κοινωνική οργάνωση από καθαρή αποστροφή της υπάρχουσας κατάστασης: χρειάζεται επιπλέον να κατέχουν, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, μια θετική έννοια της ζωής που θέλουν να ζήσουν”.

Χωρίς αυτή τη “θετική έννοια” όχι μονάχα ένα κίνημα γενικευμένης εξέγερσης δεν διαρκεί, αλλά επιπλέον δεν κατορθώνει και να φτάσει στη δεύτερη φάση της εξεγερσιακής εφόδου, δηλαδή στο πέραςμα που εδράζεται επάνω στην μη αντιστρεψιμότητα της κατάστασης – όταν ακριβώς δεν είναι δυνατή πλέον-ακόμη και σε περίπτωση που θα το ήθελε κάποιος, η επιστροφή στην προγενέστερη κατάσταση.

Τα εξεγερσιακά κινήματα από τα οποία σημαδεύτηκε ο πλανήτης κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα χρόνων έχουν, ως προς αυτό, πολλά να διδάξουν. Σχεδόν πουθενά το αρχικό τους χτύπημα δεν ήταν η ίδια η γενική απεργία. Αν επιβεβαιώνεται ακόλουθα η παράλυση της παραγωγικής διαδικασίας, επιβεβαιώνεται σαν αποτέλεσμα της έκρηξης μιας άμεσης κοινωνικής οργής, δηλαδή σαν απαίτηση συντονισμού και μαζί επιβεβαίωσης – της μόνης εφικτής κατά τα άλλα – του βαθμού

εξάπλωσης της ίδιας της οργής. Αν αυτό το χαρακτηριστικό καθιστά περισσότερο δύσκολη την αφομοίωση από θεσμικής πλευράς, καθιστά επίσης πιο εύθραυστη την κατάκτηση των χώρων και τη διάρκεια στο χρόνο από πλευράς του κινήματος. Η επιστροφή στην κανονικότητα – που οπωσδήποτε αφήνει μια παρακαταθήκη για τις μελλοντικές εξεγέρσεις – συμβαίνει εξαιτίας της γενικής εξάρτησης από το σύστημα αναπαραγωγής των υλικών συνθηκών της ζωής (πέρα φυσικά της ίδιας της κρατικής βίας)! και όχι τόσο εξαιτίας των πολιτικών παιχνιδιών χειραγώγησης. Ο εναλλακτικός ορίζοντας ενός κόσμου χωρίς το κράτος και τα χρήματα διαφαίνεται κυριολεκτικά αφάνταστος μέχρις ότου, μαζί με τη σύγκρουση, δεν αναφαίνεται συγκεκριμένα, ένας διαφορετικός κόσμος της ζωής. “ Το τεράστιο μέγεθος αυτής της προσπάθειας μεταβολής, που ο καθένας διαισθάνεται με συγκεκριμένο τρόπο, είναι χωρίς αμφιβολία η πιο παγκόσμια και η περισσότερο αληθινή αιτία της κατάρπτωσης πολλών συγχρόνων μας, που προσδίδει παράλληλα στη θεαματική προπαγάνδα τη σχετική αποτελεσματικότητά της”.

Επιστροφή πίσω

Η επιστροφή του θέματος των εργατικών Συμβουλίων κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του εξήντα του περασμένου αιώνα είχε το νόημα, περισσότερο από μια πρακτική πρόταση που βρίσκονταν πλέον εκτός χρόνου, μιας συγκεκριμένης *τοποθέτησης*. Ενάντια στη γραφειοκρατική και ρεφορμιστική κατάσχεση της ιστορικής μνήμης, αυτή ήταν η ανάληψη ευθύνης των επαναστατικών εμπειριών του προλεταριάτου, εκείνες οι “ήττες” που αντιπροσώπευαν τις περισσότερο σημαντικές του εμπειρίες, ακριβώς εκεί όπου “οι νίκες” έπρεπε να καταγγελλθούν – στη Δύση όπως και στην Ανατολή – σαν περισσότερο ή λιγότερο αιμοσταγείς παρωδίες, δηλαδή σαν οι χειρότερες, στην πραγματικότητα, ήττες.

Ανακαλύπτονται έτσι και ξαναδιαβάζονται γεγονότα και λόγοι του 1905 στη Ρωσία, του 1919-20 στη Γερμανία και στην Ιταλία, του 1956 στην Ουγγαρία. Όταν η νεανική αμφισβήτηση του Μάη συναντά και συμπαρασύρει το κόσμο της εργασίας, παρόλα αυτά, αναφαίνονται εντελώς διαφορετικά πράγματα. Ενώ οι λυσσασμένοι και οι σιτουασιονιστές προσκαλούν “στη διατήρηση των καταλήψεων” μέσα στα εργοστάσια, οι νεαροί προλετάριοι πάνε στη θάλασσα, χωρίς καμιά πρόθεση να τα αυτοδιαχειριστούν. Κανένας πλέον δεν θέλει να ακολουθήσει αυτή τη Συμβουλή. Από εκείνη τη χρονική στιγμή και μετά, στη θεωρία αλλά και στη πράξη, το ουσιαστικό “εργάτες” αντικαθίσταται ολοένα συχνότερα από αυτό των “προλετάρων” (Λουδιστικά- προλεταριακά Συμβούλια”, για παράδειγμα), έτσι ώστε να υπονοηθεί το ίδιο το γεγονός ότι δεν υφίσταται πλέον κανένα “κέντρο” με αφετηρία το οποίο να μπορέσει να επαναστατικοποιηθεί η κοινωνία, αλλά αντίθετα υπάρχει μια συνθήκη απώλειας που πρέπει να ανατραπεί μέσα σε όλες τις πτυχές της ατομικής και της συλλογικής ζωής. Όταν επανεμφανίζεται έξω από την Ευρώπη-σκεφτόμαστε την ιρακινή επανάσταση του 1979, πριν τη Χομεϊνική της αποστράγγιση, η Συμβουλευτική μορφή (Σόρα) διαθέτει μια περισσότερο εδαφική παρά παραγωγική ουσία. Το ίδιο συμβαίνει με την γιγαντιαία ιρακινή εξέγερση του 1991 (οργανωμένη για άλλη μια φορά σε Σόρα) και με το κίνημα των Άαρχ στην Αλγερινή Καμπιλία το 2001, μια εξεγερσιακή έκρηξη που προτάσσει στο “άμεσο πρόγραμμα της” έναν κοινοτικό τρόπο οργάνωσης που συντρίφτηκε από τα γαλλικά στρατεύματα το 1871.

Η Συμβουλευτική μορφή – σκεφτόμαστε τα εξεγερσιακά ξεσπάσματα στη Συρία- δεν εξαφανίστηκε με κανένα τρόπο από την ιστορία. Όμως σήμερα δεν έχει ούτε μια καθαρή ταξική σύνθεση ούτε και μια άμεση σχέση με τους τόπους της εργασίας. Αν επανενεργοποιεί κάτι από το παρελθόν, αυτό φαίνεται περισσότερο ότι είναι ο παλιός κοινοτισμός – ο αστικός ή ο αγροτικός – και όχι οι θεσμοί του παλιού εργατικού κινήματος. Οι περισσότερο μακρόπνοες εμπειρίες – σκεφτόμαστε την Οαχασα στο Μεξικό – ριζώνουν εκεί όπου οι παλιοί κοινοτικοί δεσμοί δεν διαλύθηκαν από το καπιταλιστικό σύστημα. Για να προχωρήσουν εμπρός, με λίγα λόγια, τα εξεγερσιακά κινήματα *επιστρέφουν πίσω*, μέχρι το σημείο να βρουν “ένα θετικό νόημα στη ζωή που θέλουν να ζήσουν”. Αυτό το πράγμα που τους φράζει το δρόμο είναι η ένοπλη κρατική βία. Παρόλα αυτά, αυτοί ακριβώς οι χώροι υπαινίσσονται “τη δημιουργία μιας συλλογικής άποψης με αφετηρία την οποία καθίσταται δυνατή η καταδίκη ολόκληρου του εξουσιαστικού τεχνικού νεωτερισμού, χωρίς πλέον

να αφεθούν να εντυπωσιαστούν από πλευράς φαιδρών απόψεων περί “λατρείας επιστροφής στην εποχή των σπηλαίων”.

Τοπικό πνεύμα

Η “κοινοτική” τάση - “κομμουνιστική θεωρία”, ο Gilles Dauve και άλλοι, που οι βάσεις της γεννιούνται μετά τον Γαλλικό Μάη – εδώ και αρκετά χρόνια φωτίζει την μυθική αύρα η οποία περικλείει τη μορφή του Συμβουλίου, η οποία όμως μας λείπει πολύ λίγα, από μόνη της, αναφορικά με τα περιεχόμενά της. Όχι μονάχα γιατί ιστορικά τα Συμβούλια ενσωματώθηκαν από τα μέσα από πλευράς της σοσιαλδημοκρατίας και του λενινισμού (πολύ περισσότερο από ότι συγκεκριμένες επαναστατικές επαναναγνώσεις δεν αντιλαμβάνονται)! Αλλά κυρίως για ένα πολύ περισσότερο ριζοσπαστικό λόγο που είναι ότι τα Συμβούλια δεν βγαίνουν έξω από τη λογική της εργατικής διαχείρισης του κεφαλαίου, όλα αυτά συμπαγώς με την ιδέα ότι ο κομμουνισμός είναι η σύσταση του προλεταριάτου σε ιστορικό υποκείμενο. Αν αντίθετα, αυτή μεταξύ προλεταριάτου και κεφαλαίου είναι μια σχέση “αμοιβαίας διαπλοκής”, συνάγεται ότι η καταστροφή του κεφαλαίου και η κατάργηση του προλεταριάτου είναι δύο ταυτόχρονες διαδικασίες. Η παγκοσμιοποίηση της προλεταριακής συνθήκης, η οποία ανατίναξε τόσο τους τόπους διαμεσολάβησης όσο και τις συνδεδεμένες με αυτή παραγωγικές και κοινωνικές κατηγορίες, τοποθετεί σήμερα το πρόβλημα της επανάστασης με άμεσα κομμουνιστικούς όρους, χωρίς καμία μεταβατική ιδεολογία. Αυτό το οποίο αυτή η τάση περικλείει με τη σειρά της για άλλη μια φορά μέσα σε μια μυθολογική αύρα είναι το πως και με αφετηρία ποιους τόπους περνάμε από τους διεκδικητικούς αγώνες στην κομμουνιστική μεταβολή όλων των απόψεων της ζωής. Ξύνοντας – ξύνοντας, η λογική παραμένει ακόμη αυτή σύμφωνα με την οποία το κεφάλαιο, εξαλείφοντας κάθε “συντεχνιακό” εμπόδιο στην εξάπλωσή του, δουλεύει με έμμεσο τρόπο και άθελά του για την ίδια την επανάσταση. Κατά συνέπεια περιοριζόμαστε να αναλύουμε εν αναμονή. Σαν όλα αυτά που στο μεταξύ προκαλεί η τεχνολογικοποίηση του κόσμου να μην επηρέαζε τα ίδια τα θεμέλια της ανατροπής του.

“Εφόσον ο εδαφικός χώρος στην ολότητα του αναμορφώθηκε από τον εχθρό σύμφωνα με τις κατασταλτικές αναγκαιότητές του, κάθε ανατρεπτική θέληση πρέπει να ξεκινήσει με μια ψυχρή θεώρηση αυτής της κατάστασης και με αφετηρία τις βιωμένες καταστάσεις που μπορούν να αναγεννήσουν μια συλλογική κριτική συνείδηση καθώς και το καθορισμό των καινούριων σημείων εφαρμογής της εξέγερσης που είναι ικανά να μεταφέρουν μαζί τους όλα τα προηγούμενα”. Αν είναι το λιγότερο αμφίβολο ότι ένα παρόμοιο σχέδιο μπορεί να γεννηθεί “στη ψύχρα”- η σιτουασιονιστική αξίωση του στρατηγικού χτυπήματος αργεί να πεθάνει...- , τότε το βάρος πρέπει σίγουρα να πέσει επάνω “στα σημεία εφαρμογής της εξέγερσης”. Γεγονός που δεν σημαίνει μονάχα να έχουμε σαφείς ιδέες για το που να παρέμβουμε όταν τα πράγματα ανάβουν- όταν αυξάνεται η ηθική θερμοκρασία μιας εποχής, έλεγε ο Bloch -, αλλά επίσης να εφαρμόσουμε, με την πιο κυριολεκτική σημασία της έννοιας, το τοπικό πνεύμα.

Η μορφή ανάγνωσης που δίνεται στις μεταβολές που βρίσκονται σε εξέλιξη μέσα στο κόσμο της εργασίας και μέσα στην κοινωνία μεταφράζεται, σε συγκεκριμένες συγκυρίες, σε ακριβείς πρακτικές και επιχειρησιακές επιλογές. Έχει σημειωθεί, είτε όσο αφορά την εξέγερση του 2008 στην Ελλάδα, είτε όσο αφορά αυτή που συντάραξε τη Χιλή το περασμένο φθινόπωρο, ότι πολλές από τις ενέργειες των συντρόφων είχαν ένα “συμβολικό” χαρακτήρα (το κτήριο της κυβέρνησης, ή την έδρα της κεντρικής τράπεζας), ενώ αντίθετα αν υπήρχε μια διαφορετική ανάλυση θα μπορούσε να είχε υποδείξει εντελώς διαφορετικές σημαντικές επιθετικές ενέργειες στην κατεύθυνση των θεμελιωδών υποδομών της κυριαρχίας (ενέργεια και επικοινωνίες). Από αυτή την άποψη-θα επανέλθουμε παρακάτω- οι άμεσες δράσεις που επιτίθενται αυτή τη στιγμή ανά το κόσμο ενάντια στην παρούσα “κατάσταση έκτακτης ανάγκης” προκύπτουν πολύ πιο κατάλληλες απέναντι στη μορφή της τεχνολογικής αναδιάρθρωσης που βρίσκεται σε εξέλιξη. Αλλά όμως αν αυτό το πράγμα είναι απαραίτητο έτσι ώστε να προσδιοριστεί καλύτερα μια μεθοδολογία δράσης, είναι από μόνο του ανεπαρκές για ένα επαναστατικό σχέδιο.

Τα “σημεία εφαρμογής της εξέγερσης” δεν είναι μονάχα οι λεμφαδένες που πρέπει να μπλοκαριστούν, αλλά είναι επίσης οι χώροι αφετηρίας από τους οποίους ξεκινάμε για να ζήσουμε διαφορετικά! Δηλαδή όπου εκτείνεται, διαρθρώνεται και λαμβάνει χώρα “η δεύτερη έφοδος” (αυτή ακριβώς που δεν έλαβε χώρα ούτε στην Ελλάδα, ούτε στις αραβικές εξεγέρσεις, ούτε και στη Χιλή).

Φτάνουμε πάντα σε ένα “σημείο” - ουσιαστικό που πρέπει να κληθεί είτε με την χρονική είτε και με την τοπογραφική έννοια – στο οποίο το ζήτημα δεν εξαντλείται πλέον με την ποσότητα των πληγμένων στόχων, ούτε απλά με την ποιότητά τους, αλλά με τον βαθμό της μη αντιστρεψιμότητας της κατάστασης που έχει επιτευχθεί. Και για αυτό το σκοπό δεν επαρκούν οι εξεγερσιακές τεχνικές, χρησιμεύουν επιπλέον τα πρώτα επαναστατικά μέτρα, όσο και περιορισμένος μπορεί να είναι ο εδαφικός χώρος μέσα στον οποίο πειραματιζόμαστε: τι να απαλλοτριώσουμε, που και πώς να το χρησιμοποιήσουμε από κοινού, πως να εξουδετερώσουμε με την διεθνιστική αλληλεγγύη την πολιορκία των εμπάργκο στα τρόφιμα κ.λ.π. Και βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή μακριά, δεν λέμε από το να “λύσουμε”, αλλά μονάχα από το να αντιμετωπίσουμε παρόμοια προβλήματα.

Όπως έχουμε εδώ και πάρα πολύ καιρό σημειώσει, μέσα τους κύκλους μας υπάρχει η τάση να χρησιμοποιούμε σχεδόν σαν συνώνυμες τις έννοιες της αναταραχής, της στάσης, της εξέγερσης, της επαναστατικής ρήξης, ενώ αντίθετα είναι “πράγματα” ποσοτικά και ποιοτικά διαφορετικά. Δεν πρόκειται για ένα πρόβλημα γλωσσικού κώδικα, αλλά για την ίδια την αντίληψη της πραγματικότητας. Χωρίς να προτείνουμε εδώ κάποιο είδος αλφαβητάριου για να προσπαθήσουμε να συνεννοηθούμε κάπως καλύτερα, συνεχίζουμε να εφαρμόζουμε το τοπικό πνεύμα. Επιχειρώντας να προσδιορίσουμε την εξέγερση όχι μονάχα με όρους εδαφικής επέκτασης – αυτή που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως γενικευμένη εξέγερση – αλλά και με όρους βάθους. Δηλαδή ως ένα τμήμα του εδαφικού χώρου που βρίσκεται στα χέρια των εξεγερμένων, όπου το κράτος δεν δύναται ακόμη να παρέμβει. Αυτό το “σημείο εφαρμογής” προϋποθέτει όχι μονάχα ένα υψηλό επίπεδο σύγκρουσης, από τη στιγμή που οι χώροι αυτονομίας και αυτοοργάνωσης αποσπώνται από την κατοχή του εχθρού! Αλλά επίσης προϋποθέτει ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής (τρόπου αποφάσεων, τρόπου διατροφής, τρόπου άμυνας, τρόπου υγειονομικής περίθαλψης, τρόπου αντιμετώπισης των εσωτερικών συγκρούσεων κ.λ.π.).

Το πρόβλημα της χρονικής διάρκειας παρόμοιων εμπειριών είναι είτε υλικό – το 2001, το αργεντίνικο κίνημα των *ricueteiros* δεν ηττήθηκε από τη καταστολή, αλλά από το γεγονός ότι μετά από κάποιο χρονικό διάστημα μέσα στο Μπουένος Άϊρες δεν υπήρχε πλέον τίποτα για φαγητό – είτε συμβολικό. Είναι συνδεδεμένο, δηλαδή, με ποια συγκεκριμένα μέτρα λαμβάνονται και με ποιόν ακριβώς τρόπο αυτά ανακοινώνονται προς τον υπόλοιπο κόσμο.

Τα οδοφράγματα και οι φωτιές – ιδιαίτερα κατά την εποχή της τηλεματικής κατανάλωσης των εικόνων- μοιάζουν με ένα είδος τόπου της αναταραχής (από το διδασκαλικό τους περιεχόμενο γίνεται αντιληπτό μονάχα ότι πρόκειται για το Χονγκ Κονγκ, το Σαντιάγκο της Χιλής ή τη Βηρυτό), είναι από μόνα τους ανεπαρκή ώστε να μας δώσουν να καταλάβουμε το βάθος των ίδιων των γεγονότων που βρίσκονται σε εξέλιξη. Τα οδοφράγματα και οι φωτιές, παρότι εμπεριέχουν πάντα μια θεωρητική αξία, μπορούν να είναι μέσα ζήτησης περισσότερης δημοκρατίας, έτσι όπως θα μπορούσαν επίσης να είναι η αρχή μιας εφικτής Κομούνας.

Πατώντας στη γη

“Οι υποστηρικτές της κοινωνικής κριτικής αξίωναν την άρνηση της πολιτικής, ήθελαν να λαμβάνονταν σαν σημείο αφετηρίας εκείνα τα επαναστατικά σπέρματα που ήταν οι εργατικοί αγώνες, όμως ξεχνούσαν ότι τα πραγματικά επαναστατικά σπέρματα δεν αναπτύχθηκαν ποτέ τη σύγχρονη εποχή (στη Γαλλία το 1968 όπως και στη Πολωνία το 1980-81) αν όχι με τη δημιουργία μιας πρώτης απελευθερωμένης μορφής επικοινωνίας μέσα στην οποία όλα τα προβλήματα της πραγματικής ζωής έτειναν να βρουν την άμεση έκφρασή τους και στην οποία τα άτομα άρχιζαν, υλοποιώντας τις απαιτούμενες πράξεις που τους ζητούνταν από τις αναγκαιότητες της ίδιας τους της χειραφέτησης, να οικοδομούν εκείνο τον δημόσιο χώρο όπου η ελευθερία μπορεί να επεκτείνεται

τις ιδιότητές της και να καταστεί έτσι μια απτή πραγματικότητα. Με λίγα λόγια: δεν είναι δυνατό να καταργηθεί η πολιτική χωρίς πρώτα να πραγματωθεί”.

Υπάρχουν τουλάχιστο δύο σχολές σκέψης – οι οποίες επηρέασαν την ίδια την επαναστατική θεωρία- επάνω στην έννοια της πολιτικής. Μια που ξεκινά από τον Μακιαβέλι και καταλήγει στον Όργουελ, σύμφωνα με την οποία η πολιτική είναι η τέχνη της διακυβέρνησης, δηλαδή της εξαπάτησης και της πονηρίας. Μια άλλη, που ξεκινά από τον Αριστοτέλη και καταλήγει στην Χάνα Άρεντ και που βρήκε επίσης στο Καστοριάδη έναν από τους πιο συνεπείς της σύγχρονους εκφραστές, για την οποία η πολιτική είναι η από κοινού φροντίδα των κοινών συμφερόντων. Στην πρώτη περίπτωση, ο ολοκληρωτισμός θα ήταν η μέγιστη έκφραση της πολιτικής! Στη δεύτερη, τα ολοκληρωτικά καθεστώτα – έτσι όπως και η παρούσα τεχνολογικοποίηση του κόσμου - θα αποτελούσαν γιγάντια πειράματα αποπολιτικοποίησης των ατόμων και των κοινωνιών. Η θέση του Μαρξ αναφορικά με αυτό το ζήτημα είναι διαφορούμενη: η “ανθρώπινη κοινότητα” θα πρέπει να υλοποιήσει την κατάργηση της πολιτικής ως διαχωρισμένης σφαίρας, ως αστικού βασιλείου της διαμεσολάβησης μεταξύ ατομικοποιημένων ατόμων, δηλαδή αφηρημένων! Αλλά ταυτόχρονα, σύμφωνα με το διαλεκτικό σχήμα, η πολιτική είναι ένα αναγκαίο πέρασμα – η κατάληψη των δημοσίων εξουσιών από πλευράς του προλεταριάτου – ούτως ώστε η “διακυβέρνηση των ανθρώπων” να αντικατασταθεί με την “διαχείριση των πραγμάτων”.

Ο αναρχισμός από τις καταβολές του αντιπαρέβαλε την κοινωνική επανάσταση στη πολιτική, δηλαδή την εν τοις πράγμασι μεταβολή αντί για αυτή μέσω των διαταγμάτων! Όχι μονάχα γιατί να χειραφετηθεί η κοινωνία από τα πάνω είναι κάτι το αναπόφευκτα εξουσιαστικό και φορέας μιας εξουσίας που θα είναι οτιδήποτε άλλο παρά μεταβατική, αλλά κυρίως γιατί ένα παρόμοιο πράγμα είναι αδύνατο. Μονάχα αρχίζοντας να απελευθερώνονται τα ίδια τα άτομα μπορούν να διαβούν το δρόμο της ελευθερίας. Ο Μαλατέστα, τον οποίο ενδιέφερε περισσότερο η άμεση κατανόηση των νοητικών σχημάτων παρά η γλωσσολογική τους εντύπωση, έλεγε ότι η κοινωνική είναι μια επανάσταση που έχει δυο ψυχές, μια οικονομική (κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας) και μια πολιτική (καταστροφή του κράτους)! Δύο ψυχές που δεν μπορούν να διαχωριστούν, αλλά που δεν συμπίπτουν. Είναι η ένοπλη νικηφόρα εξέγερση που διανοίγει το δρόμο στον κομμουνισμό και όχι το αντίθετο. Όμως εκείνη την εποχή, οι αγροί, τα εργοστάσια και τα εργαστήρια ήταν τόποι που οι προλετάριοι μπορούσαν ακόμη να αποσπάσουν από το κράτος και τα αφεντικά, παρότι ήδη στις αρχές του εικοστού αιώνα αυτό το πράγμα δεν σήμαινε με κανένα τρόπο να κληρονομήσουν τον κόσμο, αλλά αντίθετα σήμαινε ακόμη τη δυνατότητα να τον μεταβάλουν! Και όχι μονάχα μέσα στις κοινωνικές του σχέσεις, αλλά και μέσα στις ίδιες τις υλικές βάσεις του (σχέση μεταξύ πόλεων και αγροτικών περιοχών, μεταξύ ανθρώπινης δραστηριότητας και μηχανών, μεταξύ κόπου και απόλαυσης, μεταξύ της επιστήμης και των ηθο-κοινωνικών συντεταγμένων της εφαρμογής της κ.λ.π.). Ο αναρχισμός, παρότι διέθετε μια σαφή ταξική τοποθέτηση, δεν υπήρξε ποτέ εργατιστικός. Αντίθετα, τοποθέτησε αρκετά συχνά τις προσδοκίες του επάνω ακριβώς σε αυτές τις μορφές ζωής και αγώνα – τις αγροτικές κοινότητες και τις jacqueries – που οι ορθόδοξοι μαρξιστές θεωρούσαν αντιδραστικές στο βαθμό που προορίζονταν να υπερκεραστούν από την ανάπτυξη των βιομηχανικών δυνάμεων. Είναι ακριβώς μέσα στις αγροτικές περιοχές που ο αναρχικός κολεκτιβισμός στις καταβολές του φάνηκε σαν ένα είδος μεσσιανικής αποκάλυψης, στο βαθμό που εκείνος ο αγροτικός κόσμος έβλεπε ήδη το κράτος σαν μια γιγάντια βδέλλα που απομυζούσε τους κόπους του καθώς και ένα κλέφτη που του αποστερούσε τα παιδιά του για τη στρατιωτική θητεία! Φυσικά ο κόσμος της υπαίθρου δεν ήταν ούτε απελευθερωμένος ούτε και ελευθεριακός, αλλά σίγουρα αποτελούσε μια αντι-κοινωνία, περήφανη για τις γνώσεις της, για τη μνήμη της και για τις συνήθειές της. (Μπορούμε και σήμερα να σκεφτούμε κάτι παρόμοιο, αλλά σαν ένα είδος αντεστραμμένης αποκάλυψης, αναφορικά με τη συνάντηση μεταξύ των ιθαγενών κοινοτήτων των Μαπούτσε και των αντιεξουσιαστικών ομάδων). Για αυτό το λόγο το αναρχικό κίνημα δεν αισθάνονταν καμία ανάγκη ενός δημόσιου χώρου που να μην ήταν ενιαίος με την οικονομικο-κοινωνική διάσταση. Η Αρεντιανή διάκριση μεταξύ ιδιωτικής, κοινωνικής και δημόσιας σφαίρας – διάκριση που υποβόσκει μέσα στη σκέψη των “εγκυκλοπαιδιστών” σηματοδοτήθηκε και

επιβαρύνθηκε επιπλέον από τις εισβολές που υλοποίησε η τεχνο-εμπορευματική κοινωνία ενάντια σε κάθε μορφή συλλογικής και ατομικής αυτονομίας.

Είναι αλήθεια ότι σήμερα – σκεφτόμαστε τις εμπειρίες του Πάρκου Γκεζί στη Κων/πολη, τα συριακά συμβούλια, αλλά ακόμη και τα κίτρινα γιλέκα – τα κινήματα διαμαρτυρίας, επίσης και όπου προσλαμβάνουν εξεγερσιακά χαρακτηριστικά, σχηματίζονται και συσπειρώνονται μέσα σε ένα χώρο που δεν είναι αυτός της αναπαραγωγής των συνθηκών της ύπαρξης, ούτε αυτός ενός αφηρημένου “εδαφικού χώρου”, αλλά ακριβώς αυτός ενός “σημείου εφαρμογής της εξέγερσης” που τα άτομα αποσπών άμεσα από την κρατική διαχείριση του δημόσιου χώρου. Από αυτό το σημείο, ενδεχομένως, οργανώνονται για να μπλοκάρουν την οικονομία και την τροφοδοσία της, εξαναγκασμένοι σε κάθε περίπτωση από το κράτος να σκεφτούν αναφορικά με το πρόβλημα της αυτοάμυνάς τους αλλά ταυτόχρονα και της ίδιας της βίας.

Σχεδόν τίποτα από όσα προηγούνται το σχηματισμό αυτών των κινήματων, σε όρους κοινής εμπειρίας και ενεργητικής μνήμης, δεν αντιπροσωπεύει μια βάση από την οποία να τροφοδοτηθούν ή την οποία να χρησιμοποιήσουν σαν πυξίδα για να οικοδομήσουν μια διαφορετική ζωή. Είναι κινήματα που βρίσκονται αναπόφευκτα εκτός εδάφους, εκτός αν κατορθώσουν να επανενεργοποιήσουν τους τόπους της ιστορίας τους – αυτές τις “ρίζες” που είναι “οι σταγόνες του ζωντανού παρελθόντος” (Σιμόν Βέιγ) – με άλλα λόγια δηλαδή να πατήσουν στη γη.

Ακόμη σήμερα, ο αναρχισμός συνεχίζει όχι μονάχα να αναδύεται με καινούριες δυνάμεις μέσα σε ηπείρους που για δεκαετίες είχαν πληγεί από τον τέτανο του μαρξιστικού πατριωτισμού, αλλά το κάνει διασταυρώνοντας δύο στοιχεία που η πρόοδος θεωρεί πλέον εξαφανισμένα: την υποβαθμισμένη νεολαία των μητροπολιτικών κέντρων και τις λαϊκές συνελεύσεις. Είναι αυτές οι τελευταίες που επέτρεψαν ακόμη και σε ένα κίνημα καθηγητών μέσης εκπαίδευσης να μεταβληθεί, εξωθούμενο από πλευράς του εχθρού, σε ένα συλλογικό χώρο μέσα στον οποίο ο διάλογος προωθούνταν από ένα ομοσπονδιοποιημένο σύστημα οδοφραγμάτων. (Προς επιβεβαίωση του βαθμού στον οποίο τα πραγματικά κινήματα επιστρέφουν πάντα στην επιφάνεια, μπορούμε να θυμηθούμε ότι αυτή “των αντιπροσώπων των οδοφραγμάτων με άμεσα ανακλητή εξουσία” ήταν ακριβώς η μορφή εξεγερσιακής οργάνωσης που προτάθηκε από τον Μπακούνιν το 1869).

Στην Αφρική, ορισμένοι σύντροφοι, έπειτα από την βιωμένη εμπειρία των διασταυρούμενων καταστροφών από πλευράς της αποικιοκρατίας και των εθνικών επαναστάσεων, θεωρητικοποιούν μια μορφή αναρχισμού ο οποίος ανατρέχει και ριζοσπαστικοποιεί περαιτέρω τη παράδοση του προ-βιομηχανικού κοινοτισμού.

Ένα φλεγόμενο καζίνο

Τα δημιουργημένα αποτελέσματα της επιδημίας του κορωνοϊού και του αντίκτυπου της παγκοσμιοποίησης – πάνω στα οποία δρα με αυξανόμενο βάρος η ξέφρενη κούρσα της ιδιοποίησης του χερσαίου και του θαλάσσιου χώρου καθώς και των σπανίων μεταλλευμάτων, απαραίτητων για την κατασκευή των δορυφόρων, τη ψηφιοποίηση της παραγωγής και της κοινωνίας, καθώς και της λεγόμενης ενεργειακής μετάβασης – διανοίγουν αυτή τη στιγμή απρόβλεπτα σενάρια. Από τη μια πλευρά βρισκόμαστε εμπρός από ένα χωρίς κανένα ιστορικό προηγούμενο ολοκληρωτικό έλεγχο και από την άλλη η αξιοποίηση του ίδιου του κεφαλαίου φαίνεται ολοένα περισσότερο εύθραυστη, κλητεύοντας άμεσα την παρέμβαση του κράτους.

Όχι μονάχα οι υλικές συνθήκες, η υγεία και η ελευθερία καταβαρυνώνονται παρέα, αλλά επίσης το γεγονός αυτό συμβαίνει διαμέσου μιας μαζικής εμπειρίας επάνω σε διεθνές επίπεδο. Η εξουσία υψώνει τη σημαία της αναγκαιότητας όμως αυτή που βασιλεύει είναι μονάχα η συγκυρία.

Ας προσπαθήσουμε να αντικαταστήσουμε τις “τοξικότητες” με τις “επιδημίες”: “Παρόλα τα προφανή της προτερήματα σαν μέθοδος διακυβέρνησης, η επικήρυξη της συνείδησης δεν μπορεί να αποφύγει τις καταστροφές που προκαλεί στην κατεύθυνση της κοινωνίας, η οποία καταλήγει ανεπανόρθωτα διεφθαρμένη. Και όταν (η εξουσία) προσπαθεί να παρουσιαστεί σαν εγγυητής της επιβίωσης της ανθρωπότητας, δεν κατορθώνει τίποτε περισσότερο παρά να προσθέσει στην

συνηθισμένη απουσία του ρεαλισμού της ένα επιπλέον πολεμικό σκιάχτρο ενάντια στις τοξικότητες και τις μολύνσεις, ένα τελευταίο χτύπημα του κλέφτη μέσα σε ένα καζίνο που φλέγεται”. Στο να προσδώσουν σε ολόκληρη αυτή τη κατάσταση μια αίσθηση *τέλους του παιχνιδιού* δεν είναι φυσικά σε καμία περίπτωση οι αποκαλούμενες “μη υπερβατές κρίσεις του καπιταλισμού”, αλλά τα ίδια τα οικολογικά όρια του πλανήτη που οι τεχνολογικές φυγές προς τα εμπρός κατορθώνουν ολοένα και λιγότερο να συγκαλύψουν.

Μέσα σε ένα παρόμοιο σενάριο, ένα επαναστατικό σχέδιο δεν μπορεί να προηγηθεί από μια προσεκτική ανάλυση των “σημείων εφαρμογής” του. Και σε αυτό το σημείο επιστρέφουμε στο ζήτημα του δημόσιου χώρου.

Για κάποιο είδος παράδοξου, ο ελευθεριακός κοινοτισμός του Μπούκτσιν είναι ένα από τα σημεία αναφοράς του “δημοκρατικού συνομοσπονδισμού” πάνω στον οποίο πειραματίζονται οι κουρδικές κοινότητες μέσα στα πλαίσια ενός ανταρτοπόλεμου. Ας βάλουμε όμως στην άκρη όλα αυτά τα στοιχεία που είναι αυτοδιαφημιστικά, για το ΡΚΚ, μέσα σε αυτή την αναφορά. Εδώ μας ενδιαφέρει περισσότερο ένας διαφορετικός διαλογισμός.

Τα ιστορικά παραδείγματα πάνω στα οποία θεμελιώνονταν η πρόταση του Μπούκτσιν ήταν τα κλαμπ της γαλλικής επανάστασης, η Κομούνα του Παρισιού και η άμεση δημοκρατία των Συμβουλίων. Περισσότερο από είκοσι χρόνια πριν, κάποιος είχε παρατηρήσει ότι δεν ήταν δυνατό να αποκοπουν αυτά ακριβώς τα παραδείγματα ομοσπονδιακής οργάνωσης από το ίδιο το υλικό και το ψυχολογικό ιστορικό τους πλαίσιο: την εξεγερσιακή περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Χωρίς αυτή τη ρήξη-συνέχιζε ο ίδιος αυτός διαλογισμός – κανένας απολύτως πραγματικός χώρος διαλόγου δεν μπορεί να δημιουργηθεί μέσα στις κρατικές πόλεις. Η ίδια η ιδέα μιας προοδευτικής *απόσχισης* από την κοινωνία της κυριαρχίας διαμέσου ελευθεριακών τοπικών κοινοτήτων που ομοσπονδιοποιούνται μεταξύ τους προοδευτικά, δεν είναι μονάχα μια ψευδαίσθηση που αντιπαραβάλλει τα αποτελέσματα στις ίδιες τους τις αιτίες, αλλά επιπλέον αποτελεί το ανοικτό πεδίο για κάθε είδους θεσμική συνδιαχείριση.

Το ίδιο το γεγονός ότι ο Μπούκτσιν κατέληξε στη πρόταση παρουσίας της εκλογικής λίστας στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είναι ούτε ένα ατύχημα διαδρομής, ούτε επίσης ένα εξόφθαλμο παράδειγμα προσωπικής ασυνέπειας: είναι το λογικό συμπέρασμα όσων- του ιδίου συμπεριλαμβανομένου – θεωρούσαν ότι το “εξεγερσιακό μοντέλο” ήταν ένα φάντασμα του παρελθόντος, μια κληρονομιά του δέκατου ένατου αιώνα που απαγόρευε τη διατύπωση και την εφαρμογή μιας ελευθεριακής πολιτικής που να βρίσκονταν σε αντιστοιχία με το πνεύμα των καιρών.

Αυτή τη στιγμή βέβαια, όχι μονάχα εκείνο το φάντασμα (της εξέγερσης) επέστρεψε δριμύτερο κάνοντας το γύρο του κόσμου με ολοένα μεγαλύτερη συχνότητα, αλλά επιπλέον είναι κάτω από την “μαγευτική του επήρεια” που πήραν σάρκα και οστά οι εμπειρίες της άμεσης δημοκρατίας οι οποίες *αξίζουν το κόπο να προσεγγιστούν κριτικά* (οι υπόλοιπες αυτοκριτίζονται από μόνες τους εξαιτίας της τοξικής αβασιμότητας που εμπεριέχουν). Και βεβαίως η κριτική, όπως είδαμε προηγουμένως αναφορικά με τα εργατικά Συμβούλια, δεν μπορεί να σταματήσει στην εξωτερική μορφή (πλήρης συναίνεση ενάντια στη πλειοψηφία, ανακλητοί αντιπρόσωποι ενάντια σε διαρκείς αντιπροσώπους κ.λ.π.), αλλά πρέπει να κατέβει επίσης στο επίπεδο των περιεχομένων: τα οποία δεν είναι τόσο οι λόγοι, όσο οι ίδιες οι πρακτικές με τις οποίες μεταβάλλουμε τη ζωή. Τι βάζουμε από κοινού πέρα από τα λόγια, η σχέση μεταξύ αυτοοργάνωσης της βίας και πραγματικού διαλόγου, οι κοινωνικοί χώροι που ευαισθητοποιούνται και συμπαρασύρονται μέσα στους αγώνες. Κοντολογίς, ο βαθμός μη αντιστρεψιμότητας της κατάστασης που επιτεύχθηκε από πλευράς ενός κινήματος.

Το γεγονός ότι να σκεφτεί κάποιος βάσει σχεδίου “*εκείνο το δημόσιο χώρο όπου η ελευθερία μπορεί να εξαπλώσει τις δυνατότητές της και να καταστεί έτσι μια εφικτή πραγματικότητα*” αντικατοπτρίζει κυρίως όλους αυτούς που παραμένουν αρκετά μακριά από τις κοινωνικές σεισμικές δονήσεις που επιτρέπουν με τη σειρά τους τη δημιουργία αυτής της δυναμικής, δεν αποτελεί

μονάχα ένα παράδοξο. Αποτελεί ένα δικό μας έλλειμμα, που ορισμένες μαγικές συνταγές (“καταστρέψτε την εργασία”, “δυναμιτίστε το υπάρχον”...) συντρέχουν ώστε να αποκαλυφθεί. Αν θέλουμε βέβαια να βγάλουμε πραγματικά το χέρι μας από το βάζο, θα πρέπει να προχωρήσουμε πέρα από αυτές τις συνταγές. Κατά συνέπεια θα πρέπει να σκεφτούμε τον αναρχισμό όχι μόνο ως εξεγερσιακή μεθοδολογία – αν περιοριστούμε σε αυτό, δεν βγαίνουμε έξω από τα πλαίσια της μορφής -αλλά επίσης και ως επαναστατικό σχέδιο. Ως ένα διαρθρωμένο σύνολο περιεχομένων σε διαρκή αναζήτηση των “σημείων εφαρμογής” τους.

Η πρακτική των ομάδων συγγένειας και ο αφορμαλιστικός συντονισμός τους μας λένε πως ακριβώς οι σύντροφοι και οι συντρόφισσες οργανώνονται! Στη καλύτερη των περιπτώσεων, υποδεικνύουν με ποιο τρόπο παρεμβαίνουν μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, με αφετηρία ποια σημεία επίθεσης, για να ανοίξουν ποια ακριβώς ρήγματα! Αλλά από μόνα τους – ακριβώς γιατί ένα σχέδιο *χρήζει* μιας μεθόδου, αλλά δεν είναι απλά μια μέθοδος – αφήνουν να διαφανούν ελάχιστα πράγματα για την ίδια τη ζωή για την οποία μάχονται! Δηλαδή, για παράδειγμα, αναφορικά με τα πρώτα κομμουνιστικά μέτρα που θα επεδίωκαν να υιοθετήσουν μέσα σε ένα εξεγερσιακό πλαίσιο.

Ανολοκλήρωτες απόπειρες

Ίσως η τοπική και η διεθνής διάσταση δεν ήταν ποτέ άλλοτε μεταξύ τους περισσότερο συνυφασμένες. Το πιο επείγον πράγμα είναι να καταγραφεί με αφετηρία συγκεκριμένα πλαίσια, ένας διάλογος εξ αποστάσεως, η “δημιουργία μιας πρώτης μορφής απελευθερωμένης επικοινωνίας μέσα στην οποία τα προβλήματα της πραγματικής ζωής αναζητούν να βρουν την άμεση έκφρασή τους”. Για παράδειγμα, συνενώνοντας, όχι μόνο τις δράσεις και τις μορφές αντίστασης σε έμμεσο επίπεδο, αλλά επίσης και επάνω σε αυτό το άμεσο των λόγων και των καλεσμάτων, καταδεικνύοντας τη διασύνδεση μεταξύ της “ψηφιακής σχηματοποίησης” της κοινωνίας εδώ και της λεηλασίας των πλουτοπαραγωγικών πηγών σε άλλα μέρη του κόσμου, ως τους συνδετικούς κρίκους μιας ταυτόσημης διαδικασίας. Έχοντας ακριβή συνείδηση του γεγονότος ότι μονάχα μια παρόμοια μορφή διεθνιστικής αλληλεγγύης μπορεί να δημιουργήσει τις βάσεις για να αμφισβητηθεί έμπρακτα η κούρσα των στρατιωτικών εξοπλισμών που βρίσκεται σε εξέλιξη αυτή τη στιγμή σε διεθνές επίπεδο, μέσα στην οποία το κράτος και οι καπιταλιστές καταβαραθρώνουν την κοινωνία (από την αυτοματοποίηση στο δημόσιο χρέος και από τη διαχείριση των συνόρων στη Νέα Πράσινη Συμφωνία για την ανάπτυξη, όλα συνεργάζονται μεταξύ τους).

Ένας παρόμοιος διάλογος χρειάζεται αφενός τους μακρούς χρόνους της αυτοοργάνωσης και αφετέρου συγκεκριμένες “ενέργειες ανατάραξης υψηλού παραδειγματικού βαθμού”. Χρειάζεται, να διαθέτουμε, όπως προσπαθήσαμε να καταδείξουμε με αφορμή άλλες ευκαιρίες, μια ποιοτική αποφασιστικότητα της έννοιας της δύναμης, εννοούμενης ταυτόχρονα ως *ικανότητας κρούσης* και ως *ικανότητας ριζώματος*.

Μέσα σε ένα κόσμο στον οποίο το “Αόριστο αντικειμενοποιείται” κάθε μέρα και περισσότερο, δεν είναι δυνατό να απαλλαγούμε από αυτή τη συνθήκη “υπερεξοπλισμένης αφασίας-ανικανότητας” χωρίς να *πάρουμε τη γη* (τη κατοχή του εδαφικού χώρου). Ορισμένες “δομές βάσης” δεν είναι δυνατό να αυτοσχεδιαστούν κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων, αλλά χρειάζεται να προετοιμαστούν από πριν. Επίσης η αλληλεγγύη με τους εργαζόμενους που αγωνίζονται πρέπει και μπορεί να πάει πέρα από τη περισσότερο ή λιγότερο κριτική υποστήριξη. Όχι περιοριζόμενοι μονάχα στην αντίσταση κατά της υποβάθμισης των εργασιακών συνθηκών, αλλά επίσης δημιουργώντας τους χώρους για να *κρίνουμε συλλογικά* τις ίδιες τις τεχνικές και τα προϊόντα αυτής της συγκεκριμένης εργασίας. Επιτιθέμενοι, δηλαδή, όχι μόνο ενάντια στην αυξανόμενη εξαθλίωση, αλλά επίσης και ενάντια στην ίδια τη “δηλητηριασμένη αφθονία” που τα κινήματα ενάντια στις τοξικότητες άρχισαν ήδη (εν μέρει και αντιφατικά) να καταγγέλλουν.

Όλα αυτά τα πράγματα που εμπόδισε η καπιταλιστική αναδιάρθρωση να γίνουν κατά τη δεκαετία του ογδόντα του περασμένου αιώνα θα μπορούσαν να επιστρέψουν, κατά τη διάρκεια των ευκαιριών της ρήξης, ως μια πρακτική χειραφέτησης που ξανακαλεί τις ανολοκλήρωτες απόπειρες του παρελθόντος.

“Τα κινήματα των εργαζομένων που εξοπλίζονται *αμυντικά* με αυτόνομα οργανωτικά εργαλεία (συντονιστικά, επιτροπές βάσης κ.λ.π.) μπορούν να υπερβούν τα πλαίσια του νεο-συνδικαλιστικού αγώνα και με αυτό το τρόπο να *βρουν βοήθεια*, μονάχα καταγγέλλοντας στους τόπους που βρίσκονται τις οικονομικές ψευτοαναγκαιότητες οι οποίες επιβάλλονται αδιάκριτα σε όλους. Αν μονάχα μέσα σε ένα ζωτικό τομέα της παραγωγής (και είναι σχεδόν όλοι, μέσα σε μια εύθραυστη κατάσταση τεχνολογικά υπερεξοπλισμένου παραλογισμού), οι προλετάριοι κατόρθωναν να επιβληθούν βίαια ως τέτοιοι δείχνοντας με ένα λελογισμένο σαμποτάζ την ανθρωπινή τους ανωτερότητα απέναντι στον τεχνολογικό εξοπλισμό της παρακμής και γνώριζαν πως να επικοινωνήσουν άμεσα την αλήθεια αυτής τους της ενέργειας, σε απάντηση ενάντια στις αναπόφευκτες συκοφαντίες που θα εξαπέλυε εναντίον τους η κρατική εξουσία, όλες οι σοφιστείες που χρησιμεύουν σε καθημερινό επίπεδο για να συγκαλύψουν την παμπάλαια μεταπρατική-εμπορευματική διαφθορά και πανουργία θα έμπαιναν άμεσα στη θέση τους”.

Για την ώρα, “είναι λυπηρά εκπληκτικό ότι τα κινήματα που κατάφεραν να γίνουν αρκετά ισχυρά και κατόρθωσαν να ακουστούν, δεν είχαν στην κυριολεξία απολύτως *τίποτα να πουν* ενάντια στον τομέα της οικονομίας μέσα στον οποίο επιχειρούν”. Το γεγονός αυτό ισχύει επίσης και στο εσωτερικό των εργατικών κύκλων που κατά τη τελευταία δεκαετία αναπτύχθηκε η πιο ισχυρή συγκρουσιακότητα – αυτών των *logistics*. Παρόλες τις ζημιές που προκάλεσαν οι απεργίες και οι άλλες δράσεις στον αντίπαλο, αμφισβητώντας από τα αφεντικά τον έλεγχο των συνθηκών της εργασίας δεν κατάφεραν να βγουν έξω από τα νεο-συνδικαλιστικά πλαίσια (ούτε και από τον περίγυρο των αποθηκευτικών χώρων)! Γιατί είναι καταγγέλλοντας επίσης αυτό το οποίο παράγει αυτή η εργασία και αυτή η αλυσίδα τροφοδοσίας που μπορούν να γεννηθούν νέοι χώροι επικοινωνίας και να μπουν έτσι σε πειραματισμό άλλες πρακτικές αλληλεγγύης.

Ο χρόνος που έχουμε στη διάθεσή μας ώστε να μπορέσει να γίνει καταφανές αυτό το οποίο είναι ήδη προφανές – για παράδειγμα η σχέση μεταξύ της νεοαποικιακής ληστείας, της εκμετάλλευσης των ναυτεργατών και των λιμενεργατών και της *Data driven society* σε διαδικασία κατασκευής – δεν θα είναι πολύς. Όχι μονάχα εξαιτίας της σκληρής καταστολής από πλευράς των αφεντικών και της αστυνομίας που χτυπά ανελέητα αυτούς τους αγώνες, αλλά κυρίως εξαιτίας του αυξανόμενου βάρους της αυτοματοποίησης με τους αλγόριθμους της, τα ρομπότ της και τα *smartwatch* της.

Η συσσώρευση της αντίστασης και της συνειδητοποίησης αυτής της κατάστασης είναι το προλεταριακό έγκλημα ενάντια στο οποίο τα αφεντικά δεν κάνουν εκπτώσεις ούτε οικονομία: οι μηχανές κοστίζουν περισσότερο, αλλά δεν εξηγούνται.

Ένα άλλο πεδίο μέσα στο οποίο είναι αναγκαίο να γεννηθούν δημόσιοι χώροι κριτικής και αντιπαράθεσης είναι αυτό της συλλογικής και ατομικής υγείας. Επίσης και εδώ, πηγαίνοντας πέρα από τη καταγγελία των περικοπών των δαπανών και της ιδιωτικοποίησης των υγειονομικών θεσμών, για να τεθούν υπό συζήτηση και να δεχτούν επίθεση είτε οι ίδιες οι δομικές αιτίες των ιατρικών παθήσεων είτε επίσης η ίδια η ολοένα περισσότερο γραφειοκρατική και ιατροκεντρική φύση της βιομηχανίας της υγείας.

Σαν μια προαίσθηση

“Όσο αφορά τις κοινότητές μας, αυτές είναι ανεπανόρθωτα και με αποκαρδιωτικό τρόπο εξαρτημένες, ακριβώς σαν και εμάς τα επιμέρους ανθρώπινα όντα, εκτός από εκείνο το μικρό τμήμα των προσώπων, που μειώνονται διαρκώς και ασχολούνται ακόμη με τη γεωργία, ακόμη αν ακόμη και αυτοί είναι σκλάβοι των δανείων. Ανάμεσα στις πόλεις μας, πιθανά δεν θα υπήρχε ούτε μια που θα ήταν σε θέση να αντέξει μια εβδομάδα με τις δικές τις δυνάμεις και καμιά δεν θα κατόρθωνε να αποφύγει την πιο απελπιστική κατάρρευση αν αναγκάζονταν από τα πράγματα να παράξει την τροφή της. Σε απάντηση αυτής της συνθήκης και της διασυνδεδεμένης πολιτικής, ο αναρχισμός υποστηρίζει μια συμβιωτικού χαρακτήρα οικονομία (κάλυψης των βασικών αναγκών), την αποσύνθεση των μεγάλων κοινοτήτων και την επαναχρησιμοποίηση της γης”. Αυτά έγραφε στο

περιοδικό “Μητέρα γη”, το μακρινό 1909, η αναρχική Voltairine de Cleyre (Ο αναρχισμός και η αμερικάνικη παράδοση). Είναι λέξεις εκπληκτικής επικαιρότητας, που επιβεβαιώνουν το βαθμό που τα λιγότερο σαγηνευμένα από τις σειρήνες της προόδου πνεύματα είχαν με μεγάλη χρονική απόσταση διαισθανθεί και αντιληφθεί την τάση του καπιταλισμού να ξεριζώσει κάθε μορφή υλικής αυτονομίας της ατομικής και συλλογικής ζωής.

Σήμερα, που τα αστικά πολεοδομικά συγκροτήματα έχουν αγγίξει κυριολεκτικά άμετρες διαστάσεις και η ίδια η γεωργία έχει για τα καλά υποταχθεί στη βιομηχανία αποτελώντας κλάδο της, η “αποσύνθεση των μεγάλων κοινοτήτων” είναι ένας από τους πρωταρχικούς στόχους που πρέπει να έχει ένα επαναστατικό κίνημα. Όταν μια μειοψηφία, σε διαρκή ποσοτική συρρίκνωση και πάντα ολοένα περισσότερο εξαρτημένη από το Σύστημα, είναι επιφορτισμένη με τη παραγωγή της τροφής του υπόλοιπου πληθυσμού, η εκμηχάνιση και η ποιοτική υποβάθμιση των διαδικασιών παραγωγής της τροφής είναι τάσεις τόσο καταστροφικές όσο και αναπόφευκτες, οι οποίες με τη σειρά τους αποτελούν πηγές ολοένα και πιο σοβαρών οικολογικών καταστροφών.

Όλα αυτά που μας αφαιρεί κάτω από τα πόδια μας το τεχνο-εμπορευματικό σύστημα συσσωρεύεται, σύμφωνα με τις επιταγές της εξάπλωσης και του βάθους, προς ένα καταστροφικό ουρανό που είναι έτοιμος να πέσει πάνω στη Γη. Κατά συνέπεια, αναπόσπαστο μέρος μιας ριζοσπαστικής προοπτικής αλλαγής καθίστανται τα “σημεία εφαρμογής” διαμέσου των οποίων μπορεί να επιτευχθεί το πέρασμα από τις αποκεντρωμένες μεθόδους δράσης στις αποκεντρωμένες μορφές ζωής. Ίσως ποτέ άλλοτε μέσα στην ιστορία ο αναρχικός φεντεραλισμός δεν ήταν τόσο αναγκαίος αλλά και ταυτόχρονα σε τέτοιο βαθμό εμποδισμένος από πλευράς μιας συγκεντρωτικής εξουσίας -πολύ περισσότερο τεχνικής παρά πολιτικής – η οποία έχει ενσωματωθεί πλέον σαν αναπόσπαστο κομμάτι του υλικού μας κόσμου.

Εκατό χιλιάδες, ένας, κανένας

Σήμερα ο αναρχισμός διαθέτει συγκεκριμένα χαρτιά που μπορεί να παίξει. Ενώ μεγάλο τμήμα του λεγόμενου ανταγωνιστικού κινήματος περιμένει ώστε οι κοινωνικές αντιφάσεις να εκραγούν από μόνες τους, οι αναρχικές και οι αναρχικοί έχουν πάρει ήδη την πρωτοβουλία.

Η κριτική της τεχνολογίας, που δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ με το πέρασμα του χρόνου, δημιουργεί ακριβώς τις προϋποθέσεις ώστε στους υποστηρικτές της να μην διαφεύγει το διακύβευμα που παίζεται μέσα στους πειραματισμούς που γίνονται αυτή τη στιγμή στο όνομα της κατάστασης έκτακτης ανάγκης εξαιτίας του κορωνοϊού.

Αν οι οικονομικές συνθήκες με τις οποίες τα αφεντικά και τα κράτη στρώνουν αυτή τη στιγμή το τραπέζι για εκατομμύρια εκμεταλλευόμενους θα αποτελέσουν πιθανά τη σπίθα των μελλοντικών εξεγέρσεων, είναι μονάχα υπό το φως της άρνησης της ολοκληρωτικής πληροφοριοποίησης της κοινωνίας που αυτές οι εξεγέρσεις δεν θα είναι δυνατό να αφομοιωθούν από τον εχθρό.

Η κυριαρχία μπορεί και να παραιτηθεί από την ιδιωτικοποίηση της υγείας και επίσης είναι δυνατό ώστε όντας εξαναγκασμένη από την βιαιότητα των κοινωνικών αγώνων, να αποφασίσει να ανακαταλείψει ένα μέρος του πλούτου, όμως η απαλλοτρίωση της ανθρώπινης εμπειρίας από πλευράς των διαδικασιών ανάλυσης και αυτοματοποιημένης παραγωγής αντιπροσωπεύει πλέον την καρδιά, τις αρτηρίες και τις φλέβες του κόσμου της εξουσίας και του εμπορεύματος.

Από αυτή την άποψη το ποτάμι των ενεργειών που επιτίθενται αυτή τη στιγμή ανά τον κόσμο ενάντια στην ψηφιοποίηση και τις δομές της είναι πραγματικά ενθαρρυντική. Όχι μόνο για την ποσότητα των επιθέσεων, αλλά και για την ακρίβεια της στόχευσης αυτής της μορφής νεολουδισμού που επιβεβαιώνει, με την απλότητα των μέσων του, την ανωτερότητα του ανθρώπινου είδους απέναντι στη μηχανή. Αν αυτή η αυθόρμητη σύγκλιση των πρακτικών είναι δυνατή, δεν είναι μονάχα εξαιτίας της κοινής κριτικής που ασκείται ενάντια στον τεχνολογικό ολοκληρωτισμό, αλλά επίσης εξαιτίας της διάχυσης των ευέλικτων και αποκεντρωμένων οργανωτικών μεθόδων οι οποίες αποδεικνύονται ακόμη πιο πολύτιμες στο μέτρο το οποίο οι κρατικές δυνάμεις πολιορκούν τους χώρους της συλλογικής δράσης (Δες για παράδειγμα, τι έγινε στο φετινό “Πολυτεχνείο”).

Όμως, όπως προείπαμε πιο πάνω, αν όλα αυτά τα στοιχεία είναι αναγκαία για μια άλλο τόσο αναγκαία εξεγερσιακή προοπτική, είναι ακόμη ανεπαρκή ακόμη και για να περιγράψουν σε γενικές γραμμές τις αναπόφευκτες ελλείψεις ενός επαναστατικού σχεδίου.

Ας πάρουμε το ακόλουθο απόσπασμα, που περιέχεται μέσα σε ένα κείμενο που κατά τα άλλα είναι πλούσιο σε ερεθίσματα, (*Σκέψεις αναφορικά με τον αναρχισμό και το οργανωτικό ζήτημα σε μια εποχή πανδημίας-και όχι μόνο*): “Το άτομο, πάντα και σε κάθε περίπτωση, πρέπει να είναι σε θέση να διατυπώσει ένα επαναστατικό σχέδιο. Μετά, αν το θεωρεί απαραίτητο και χρήσιμο, μπορεί να αναζητήσει αντιπαράθεση και συνηγορία με άλλα άτομα που διαθέτουν το δικό τους επαναστατικό σχέδιο. Μπορεί επίσης, προφανώς, να αποφασίσει να δράσει μόνο του”.

Διαβάζοντας παρόμοιους συλλογισμούς, αναρωτιόμαστε: μα τι ακριβώς εννοούν αυτοί οι σύντροφοι για “επαναστατικό σχέδιο”; Αν αυτή η έννοια παραπέμπει, όπως υποδεικνύει το ιστορικό της νόημα, σε μια ριζική μεταβολή των ίδιων των βάσεων μιας κοινωνικής τάξης, τι ακριβώς μπορεί να σημαίνει η διατύπωσή του; Επάνω στο πρακτικό-υλικό επίπεδο, πρόκειται ακριβώς για αυτή τη δυναμική που οδηγεί ένα εξεγερσιακό κίνημα σε μια αναπότρεπτη – χωρίς επιστροφή φάση (όποιες και να είναι οι επιπτώσεις της σε ποιοτική κατεύθυνση)! Επάνω σε λογικο-θεωρητικό επίπεδο, σημαίνει την αυστηρή πόλωση δυνάμεων, περασμάτων, περιεχομένων προς έναν υλικά διαφορετικό κόσμο. Εννοείται φυσικά ότι στην πρώτη εκδοχή το επιμέρους άτομο δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να διατυπώσει ένα επαναστατικό σχέδιο (πολύ λιγότερο μόνο του, αν έτσι του αρέσει...)! Και ευτυχώς, θα μπορούσαμε να προσθέσουμε.

Από τη στιγμή που η συγκεκριμένη διατύπωση ενός επαναστατικού σχεδίου αλλάζει όχι μονάχα τη ζωή των επαναστατών, αλλά επίσης αυτή εκατομμυρίων άλλων ατόμων, ευτυχώς που η κοινωνία δεν έχει γίνει μέχρι στιγμής σε τέτοιο βαθμό άμορφη και χειραγωγούμενη, ώστε να είναι δυνατό να επαναστατικοποιηθεί από πλευράς ενός μονάχα ανθρώπινου όντος....

Όμως είμαστε εξίσου πεπεισμένοι ότι χωρίς τη σύγκλιση ενός ιδανικού (όχι ιδεολογίας) και των διευρυσμένων και κακοτράχηλων εμπειριών της επεξεργασίας του, ένα επαναστατικό σχέδιο δεν είναι δυνατό να υπάρξει ούτε καν μέσα στο κεφάλι (ακόμη και των πιο διαφωτισμένων) των ανθρώπων. Και πράγματι, σήμερα ένα παρόμοιο σχέδιο δεν υπάρχει, ούτε καν σε θεωρητικό επίπεδο.

Αυτή τη στιγμή μπορεί να υπάρχει μια ένταση, ίσως και μια δυναμική! Μπορεί να υπάρχουν σαφείς ιδέες αναφορικά με τον εχθρό, σχετικά με τους τρόπους οργάνωσης και παρέμβασης. Όλα αυτά τα στοιχεία θα πρέπει να τα αναζητήσουμε πρωτίστως στον καθένα μας για να τα ενδυναμώσουμε, να τα αντιπαράθεσουμε και να τα συντονίσουμε με άλλους, Όμως ένα σχέδιο είναι ένα διαφορετικό πράγμα.

Πάνω στη πλαγιά

Είναι ακριβώς εκεί που βρισκόμαστε τώρα. “Είναι μεγάλος ο πλούτος ενός κόσμου που αγωνιά”, έγραφε ο Ερνστ Μπλοχ. Για την ώρα, με τη πρωτοβουλία να βρίσκεται σχεδόν αποκλειστικά στα χέρια των κρατών και των τεχνοκρατών, αυτή η “αγωνιά” είναι πλούσια κυρίως σε καταστροφές και πάσης φύσης εξαναγκασμούς των οποίων το ύφασμα από πυρίτιο καλύπτει στη κυριολεξία την όραση.

Αν η εκδοχή να εξέλθουμε προοδευτικά απ’αυτή την “υπερ-εξοπλισμένη αφασία και υπερτροφοδοτούμενη ανικανότητα”, μέσω της ποσοτικής συσσώρευσης των κοινωνικών αγώνων και των δυνάμεων, είναι μια ψευδαίσθηση που πλέον είναι έξω από κάθε εφικτό χρόνο και τόπο, επίσης και η ιδέα ότι οι αναταράξεις των εξεγέρσεων θα μπορούσαν απρόσμενα να επανασυνδέσουν το μίτο της ανθρώπινης εμπειρίας και της κριτικής σκέψης προκύπτει με τη σειρά της άλλο τόσο παρηγορητική.

Περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, θεωρούμε ότι αυτή τη στιγμή χρειαζόμαστε να μπορέσουμε να υιοθετήσουμε άβολες αλήθειες. Για παράδειγμα, ότι δεν υπάρχει σήμερα κανένα απολύτως έτοιμο και ωραίο επαναστατικό σχέδιο που θα μπορούσαμε να κληρονομήσουμε από το παρελθόν! Κατά

συνέπεια δεν υπάρχουν ούτε μετα- ιστορικές ανθρώπινες ικανότητες στις οποίες θα μπορούσαμε να εναποθέσουμε τη εμπιστοσύνη μας. Η κυριαρχία κατόρθωσε να σκάψει πολύ βαθειά. Όχι μονάχα για να μπορέσει να αποσπάσει, μέσω των βασανιστηρίων, τα μυστικά της βιολογικής ζωής η οποία υπόκειται εκμετάλλευσης μέχρι του επιπέδου των υποατομικών της μορίων! Αλλά επίσης για να μπορέσει να υποθηκεύσει το ίδιο το νόημα της ελευθερίας, εισχωρώντας προοδευτικά μέσα στα ίδια τα μύχια συναισθήματα του κάθε ατόμου (ακόμη και ο Μητσοτάκης μίλησε για “ελευθερία” μέσα από το Πολυτεχνείο).

Όχι σε λιγότερο βαθμό, η τελευταία δεκαετία υπήρξε κάθε άλλο παρά ακίνητη από την άποψη των αγώνων, των στάσεων, των εξεγέρσεων. Οι εξουσιαστικές μορφές οργάνωσης δυσκολεύονται πάντοτε περισσότερο να επιβληθούν πάνω στα κινήματα και ο χωρο-χρόνος μέσα στον οποίο αυτά αναπτύσσονται τείνει να μοιάζει σε διεθνές επίπεδο. Παραμένει πιθανά αληθινό αυτό που έλεγε ο Gustav Landauer, ότι δηλαδή στις εποχές ρήξης οι επαναστάτες γεννιούνται από αυθόρμητη βλάστηση. Με τη διευκρίνηση ότι αν αυτό μπορεί να ισχύει για τους επαναστάτες, δεν ισχύει απαραίτητα επίσης και για τις επαναστάσεις. Και με τη προσθήκη ότι η βλαστικότητα από την ίδια της τη φύση δεν είναι δυνατό να σχεδιαστεί! Είναι δυνατό να καλλιεργηθεί, να ενδυναμωθεί, να διευρυνθεί.

Θα είναι οπωσδήποτε οι ιδέες, οι ενέργειες και τα πρώτα επαναστατικά μέτρα που θα καθορίσουν, μέσα από ένα διάλογο εξ αποστάσεως, εκείνα τα σχέδια που θα διαθέτουν το πλούτο των τοπικών ιδιαιτεροτήτων καθώς και το παγκόσμιας εμβέλειας εκτόπισμα του καλέσματος στα όπλα. Δεν είναι η ίδια η έκταση ενός κινήματος αμφισβήτησης που το καθιστά μεταδοτικό, αλλά το βάθος του, ο βαθμός στον οποίο μπορεί να γίνει ζωντανό παράδειγμα, όσο και περιορισμένη μπορεί να είναι η γεωγραφική του διάσταση. Ίσως αυτό που χρειαζόμαστε να είναι ακριβώς αυτός ο φεντεραλισμός των επαναστατικών παραδειγμάτων που είναι ικανά να δημιουργήσουν τέτοιο αντίλαλο ώστε να θεμελιώσουν τις ικανές και απαραίτητες συνθήκες της διεύρυνσης τους σε κοινωνικό επίπεδο. Θα είναι οπωσδήποτε η διεθνής αλληλεγγύη που θα αμβλύνει τη περικύκλωση από τον εχθρό. Θα είναι οπωσδήποτε η βλάστηση των παραδειγμάτων που θα ξεπαγώσει την ιστορία και που κάθε άλμα προς την ελευθερία έχει απολύτως ανάγκη.

Σημείωση

Μια πολύ σημαντική άποψη, δεδομένης της διάστασης της οικολογικής καταστροφής στην οποία έφτασε ο καπιταλιστικός πολιτισμός και που εδώ θα πρέπει τουλάχιστο να επισημανθεί, είναι η σχέση μεταξύ της επαναστατικής ρήξης και της ίδιας της θέασης του κόσμου. Μια διαφορετική σχέση μεταξύ των ανθρώπινων όντων και της φύσης δεν μπορεί παρά να αναδομήσει εκείνη την ηθική διασύνδεση – που ήταν σε μεγάλο βαθμό παρούσα μέσα στη φιλοσοφία της Αναγέννησης και που βρίσκεται ακόμη στο κέντρο των ιθαγενών κοινοτήτων και συγκεκριμένων παραδόσεων που επιβιώνουν εκεί που το εμπόρευμα δεν εδραίωσε ακόμη την ολική του κυριαρχία – που ενώνει το άτομο με το κόσμο, τη καθημερινή δραστηριότητα δεμένη με τις εποχές, αυτό το οποίο δημιουργείται και αυτό το οποίο κληρονομείται, την υποκειμενική δύναμη και τα απρόσωπα στοιχεία από τα οποία αποτελείται, την αυτονομία και την αίσθηση του ορίου.

Διεθνιστική αναρχική ομάδα

freebirdsinter@protonmail.com

